

Андрій Андрейканіч

УКРАЇНСЬКІ МАЙСТРИ
КІНОПЛАКАТА

ПЕРШОЇ
ТРЕТИНИ
XX
СТОЛІТТЯ

УДК 769.9
ББК 85. 80/82
А 65

Андрейканіч А.І.

А 65 Українські майстри кіноплаката першої третини ХХ століття: Альбом. – Косів: Видавничий дім «Довбуш», 2014. – 96с.; іл.
ISBN 966-5467-23-4

В альбомі репродуковано більше 160 робіт українських митців, які працювали в галузі кіноплаката, як на теренах України, так і поза її межами у першій третині ХХ століття. Велика кількість ілюстративного матеріалу та короткі біографічні відомості про митців будуть цікавими не тільки для шанувальників образотворчого мистецтва, але й для мистецтвознавців, викладачів та студентів графічних факультетів та відділень мистецьких художніх закладів, для дизайнерів що, працюють у сфері реклами.

УДК 769.9
ББК 85. 80/82

Автор-упорядник
Андрейканіч Андрій Іванович
Дизайн та верстка
Андрейканіч А.І.
Технічна підтримка
Іванчук В.І.
Коректор
Островська І.В.

ISBN 966-5467-23-4

©Андрейканіч А.І., 2014

Перша третина XX століття становить цілу епоху в мистецько-культурному житті України. Незважаючи на всі післявоєнні труднощі та більшовицьку окупацію, українська творча інтелігенція досягла великих успіхів, давши підстави називати цей період українським Відродженням. У цей час з'являється велика кількість мистецьких шкіл, спілок та угруповань, мистецькі уподобання і зацікавлення яких викликали певне протистояння та необхідність визначитися і пристати до того чи іншого напрямку, течії. Саме в цей, доволі складний для розвитку мистецтва період активно розвивається та формується українське кіно. Воно охоплює широкі кола глядачів, приваблює більше, ніж театральні постановки. Кіно впливало на виховання смаку, стилю життя, поведінку в суспільстві.

У першій третині XX століття значні досягнення мають український театр та кіно. На екрані з'являється перший український ігровий фільм «Запорізька Січ», знятий у 1911 році Данилом Сахненком у Катеринославі. Це дає поштовх для активного розвитку кінематографу на теренах України. У кінострічках були задіяні найкращі театральні актори того часу. Саме в цей час вийшли фільми «Наталка Полтавка» за участю Марії Заньковецької, «Москаль-чарівник», «Наймичка», «Богдан Хмельницький». Безперечно, кінозіркою тих часів була полтавчанка Віра Холодна, що знялась у багатьох фільмах Одеської кіностудії. Та все ж таки світову славу українському кінематографу приніс талант Олександра Довженка. Його фільми «Земля», «Арсенал», «Звенигора», «Іван» стали класикою не тільки українського, але й світового кінематографу. Заснування у 1922 році Всеукраїнського фотокіноуправління (ВУФКУ) створило потужні умови для розвитку кіноіндустрії в Україні. У наказі Народного комісаріату внутрішніх справ та Народного комісаріату освіти УРСР від 24 квітня цього ж року йшлося про те, що ВУФКУ підпорядковано всі кінотеатри та підприємства кінофотопромисловості України, а саме націоналізовані кінофабрики Єрмольєва і Ханжонкова у Ялті та Гросмана, Харитонові і Борисові в Одесі. До роботи на кіностудіях ВУФКУ залучається багато відомих діячів культури: О. Курбас, О. Довженко, В. Кричевський, Д. Вертов, Ф. Лопатинський, М. Терещенко, Г. Тасин, І. Кавалеридзе та інші.

З 1925 по 1932 рік український кінематограф досяг великої популярності як на своїх теренах, так і в Європі та США, зокрема Німеччина займала друге місце за кількістю імпортованих українських фільмів після американських. З 1925 року в Харкові починається випуск журналу «Кіно», головним редактором якого був Микола Бажан. Зрозуміло, що виробництво великої кількості кінострічок вимагало реклами цього продукту на внутрішньому ринку. Саме ці питання вирішив кіноплакат, як один із найкращих на той час носіїв візуальної комунікації. Він не лише розкривав зміст фільму, найважливіші риси мистецької індивідуальності його творця, але й демонстрував особливості реклами фірми-виробника кінострічки, кінопрокатного об'єднання або художньої школи. Він став своєрідним документом суспільного, політичного і культурного життя країни.

Авторами кіноплакатів були митці з високим рівнем художньої академічної освіти, тому і не дивно, що їх участь у створенні цього різновиду рекламного плаката вивела цей вид графічного мистецтва на високий мистецький рівень. Поряд з митцями старшого покоління, що творили в академічній манері, виступають художники, які бачать своє завдання не у відтворенні, а у творенні нової реальності. На сьогоднішній день колекції плакатів цього жанру є гордістю музейних збірок та приватних колекцій. Як ефективний засіб візуальної комунікації, кіноплакат постійно привертає увагу дослідників, мистецтвознавців, графіків, дизайнерів, рекламистів.

Кіноплакат 20-30-х років – окремий жанр українського авангарду, одина з перших спроб у дизайні та рекламі в сучасному розумінні. Техніка монтажу як важливий художній прийом конструктивізму визначила один із принципів авангардистського плакату – колажність. Велика кількість робіт демонструє широке використання авторських прийомів конструктивізму, що використовувались у плакаті цього періоду. Тодішній кіноплакат – це своєрідне дзеркало суспільних думок, сподівань та ідей.

Особливу увагу до цього жанру графічного мистецтва засвідчує Перша виставка кіноплаката, що відбулася в Москві у квітні 1925 року, на якій експонувалися вітчизняні твори та роботи з Німеччини, Франції, Англії, Швеції, Італії, Америки. Невдовзі, у лютому 1926 року, відкрилась і Друга виставка кіноплаката, на якій була представлена кінопродукція Радянського Союзу, а Україна, зокрема, експонувала роботи ВУФКУ. Виставки кіноплаката відбулися у Харкові, де велика експозиція була відкрита наприкінці 1926 року, а в 1927 році на виставці «Художник сьогодні» в розділі кіноплаката демонструвалися друковані твори, оригінали й ескізи. На інформаційній виставці закордонних плакатів 1929 року у Львові було виставлено низку плакатів ВУФКУ, що представляли радянський відділ.

Безсумнівний вплив на графічну мову кіноплаката справили ті ідеї, які надихали вітчизняний кінематограф у 1920-ті роки: теорія інтелектуального монтажу С. Ейзенштейна, теорія динамічного монтажу Л. Кулешова, концепція публіцистичного фільму Д. Вертова. Значний внесок у розвиток кіноплаката зробили українські художники, які працювали на замовлення ВУФКУ. Кіноплакати українських художників-графіків не раз експонувалися на міжнародних виставках радянського кіно в Німеччині, Франції, Іспанії, Чехії, Голландії, США. У 1927 році на виставці в Лейпцігу був відзначений нагородою плакат «Еспанська танцюристка» К. Болотова. Кіноплакати тих часів спочатку створювались на основі перемальовування окремих кадрів, а згодом – набули образного характеру, намагаючись показати головних героїв, щоб дати уявлення про жанр фільму та зміст сюжету. Власне, саме такий спосіб їх оформлення був основним у всі наступні роки.

Період відродження українського кінематографу тривав з 1922 по 1929 роки, коли він мав цілковиту автономію. Проте з 1929 по 1933 рік починається зумисне знищення всіх напрацювань, керівництво ВУФКУ відстоювало неалежність, та маховик репресивної машини радянської ідеології був запущений. У 1930 року ВУФКУ було реорганізовано в «Українафільм», а ще через кілька років з остаточною втратою економічної незалежності ця установа припинила своє існування.

На сьогоднішній день одна з найбільших колекцій українського кіноплаката першої третини ХХ сторіччя, яка слугує основою даного видання, знаходиться у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. В альбомі репродуковані роботи українських художників К. Болотова, А. Бондаровича, М. Длугача, М. Івасюка, Ю. Кордиша, І. Літинського, С. Менделя, А. Фіногенова, О. Довженка, В. Кричевського, Й. Кузьковського, Й. Герасимовича, А. Босулаєва та інших. Саме вони залишили нам у спадок зразки плакатного мистецтва високого художнього рівня. Тому таким значним став тогочасний доробок вітчизняних митців як в українській, так і у світовій культурі.

БОБРОВНИКОВ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ

Народився 11 квітня 1912, Київ – помер 18 вересня 1998, Київ – художник театру та кіно, графік. Навчався на кінофакультеті Київського художнього технікуму, театральному факультеті Київського художнього інституту. З 1934 (з перервами) працював художником-постановником Київської кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка, театральним художником у Київському державному академічному російському драматичному театрі ім. Лесі Українки, Київському театрі юного глядача, Київському державному академічному українському драматичному театрі ім. І. Франка, Київському театрі музичної комедії, Уманському міському театрі.

Бобровников,
Гливенко,
Архїреєв,
Кордиш
Кінолакат
«Ящур».
1931

БОЛОТОВ КОСТЯНТИН ГРИГОРОВИЧ

Дати життя, місце народження і смерті не відомі – кінорежисер, художник. Навчався у Харківському художньому училищі та художній школі. На початку 1920-х – працював у театрі Б. Глаголіна в Одесі, художником у видавництві «Книгоспілка».

З 1925 р. – художник ВУФКУ (Харків, Київ), 1927 р. – режиссер на Київській кінофабриці ВУФКУ. Створював плакати до художніх фільмів і рисунки для журналу «Кіно». У 1927 на виставці у Лейпцігу був відзначений нагородою за плакат «Еспанська танцюристка».

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Робін Гуд».
1927

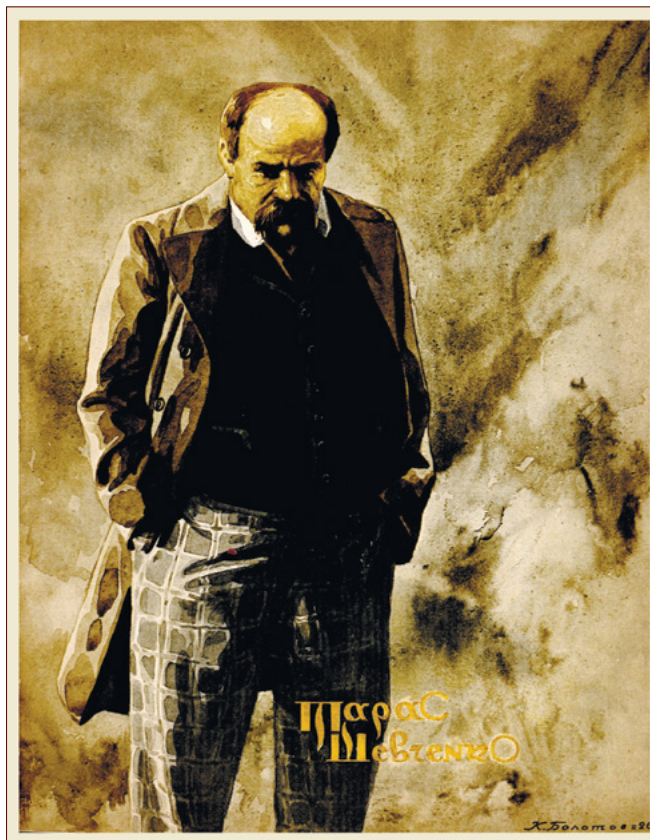
Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Луїза Міллер».
1922

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Еспанська
танцюристка».
1927

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Тарас Шевченко».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Сумка дипкур'єра».
1927

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Лавина».
1928

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Мандрівні зорі».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Митя».
1927

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Беня Крик».
1926

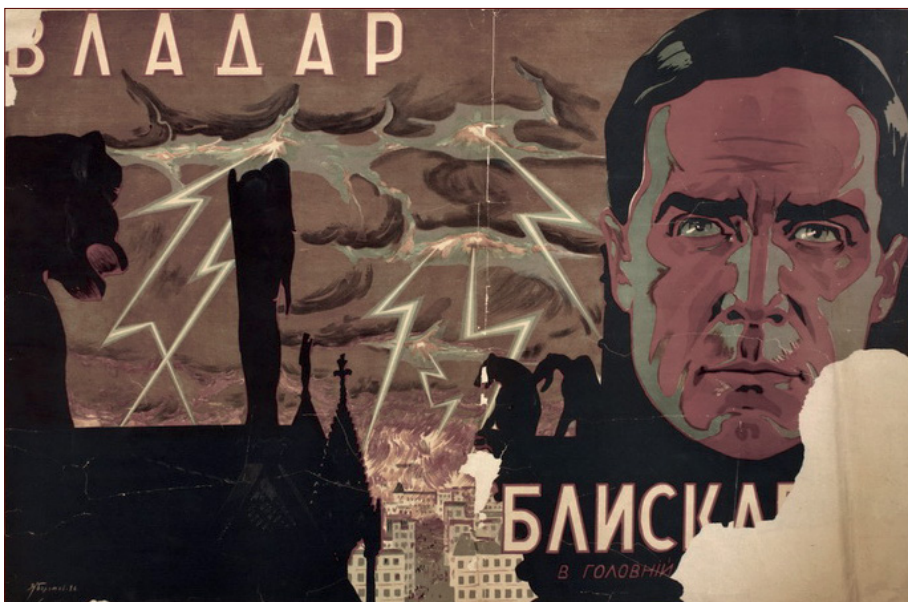
Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Каторжник з Кайсenni».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Пасинки Берліну».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Непереможні».
1927

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Владар блискавки».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Два дня».
1927

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Дівчина з палуби».
1928

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Спартак».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Дитина базару».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Кіра Кіраліна».
1928

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Сигналы с моря».
1928

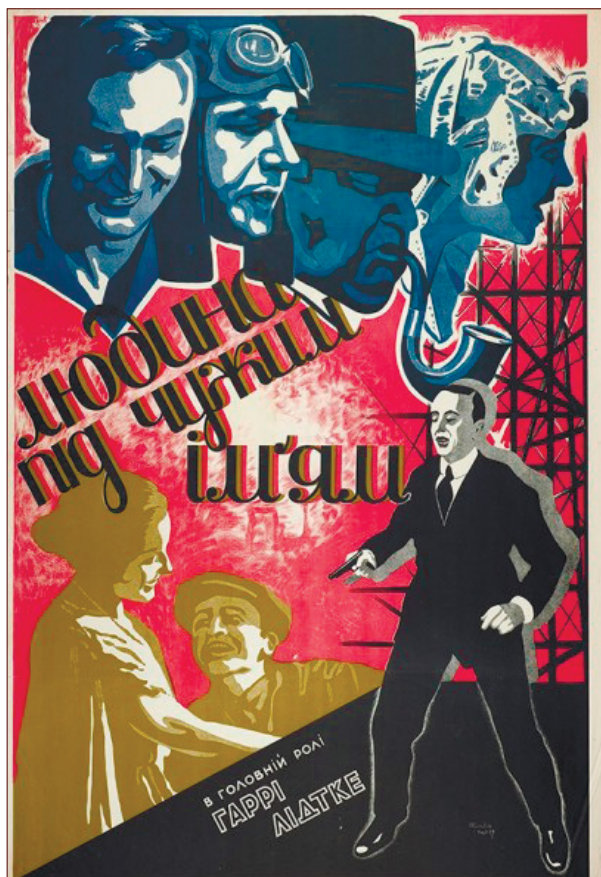
Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Буря».
1928

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Микола Джеря».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Людина під чужим ім'ям».
1927

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Неповний багаж».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Дело №128».
1927

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Сюркуф».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Жінка під 40 років».
1928

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Кіра Кіраліна».
1926

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Людина
під чужим
ім'ям».
1928

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Хіба ми можемо
мовчати?».
1920-і

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Млин на вузліссі».
1928

Болотов К.Г.
Кіноплакат
«Ткачі».
1928

БОНДАРОВИЧ АНАТОЛІЙ МАРТИНОВИЧ

Народився 13 липня 1892, с. Рогізне Харківської губернії (нині Сумської області) – 1975 (1970), м. Київ – живописець, графік. 1911-1914 навчався у Харківському художньому училищі – у М.Беркоса, М. Пестрикова, М.Федорова. Працював у галузі журнальної та книжкової графіки. На початку 1920-х співпрацював у журналах «УЖ», «Жовтень», «Жовтєня», «Мир», «Червоний перець», «Тук-тук». Учасник багатьох виставок, зокрема виставки кіноплаката в Харкові (1927). В 1933-1935 роках викладав у Ташкентському художньому училищі, протягом 1945-1947 років – у Київському училищі прикладного мистецтва. Майстер камерних творів.

Бондарович А.М.
Кіноплакат
«Ім'я її жінчина».
1920-і

Бондарович А.М.
Кіноплакат «Микола Джеря».
1926

Бондарович А.М.
Кіноплакат «Люди й маски».
1920-і

БОСУЛАЄВ АНАТОЛІЙ ФЕДОТОВИЧ

Народився 2 червня 1904, м. Керч – помер 23 квітня 1964, м. Ленінград, Росія – театральний художник, режисер.

Навчався у Харківському художньому технікумі та майстернях Пролеткульту. Працював художником у театрах Харкова. В 1925 році переїздить до Москви. З 1951-1964 – головний художник Ленінградського театру драми імені Пушкіна. Виконував плакати до художніх фільмів на замовлення Ялтинського та Одеського відділення ВУФКУ.

Босулаєв А.Ф.
Кіноплакат
«Кира Киралина».
1929

Босулаєв А.Ф.
Кіноплакат
«Взрыв».
1928

ГЕРАСИМОВИЧ ЙОСИП ВАСИЛЬОВИЧ

Народився 6 січня 1894, м. Любомль Волинської губернії (нині Волинська область) – помер 1982, м. Москва – графік, живописець.

Художню освіту здобув у Студії І. І. Машкова та приватній художній школі К. Ф. Юона. Жив у Москві. З 1920-1950 рр. працював у галузі кіноплаката, виконав ряд політичних плакатів. Член Асоціації художників Революції. Брав участь у Першій та Другій виставках кіноплаката в Москві (1925, 1926), отримав диплом на Міжнародній виставці плаката в Монца і Мілані (1927) та інших.

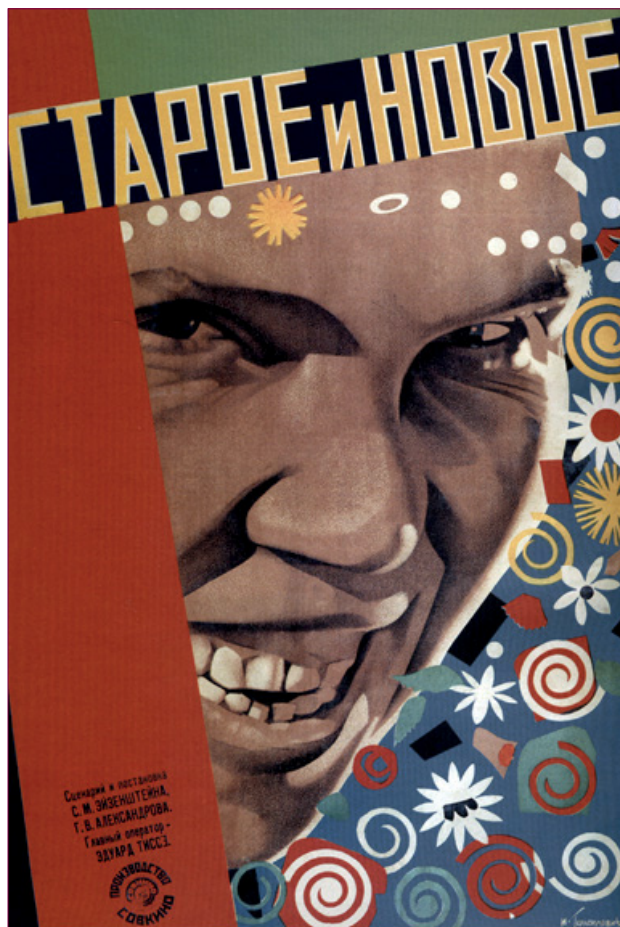
Герасимович Й.В.
Кіноплакат
«Последний извозчик
Берлина».
1928

Герасимович Й.В.
Кіноплакат
«Третья жена
мурлы».
1928

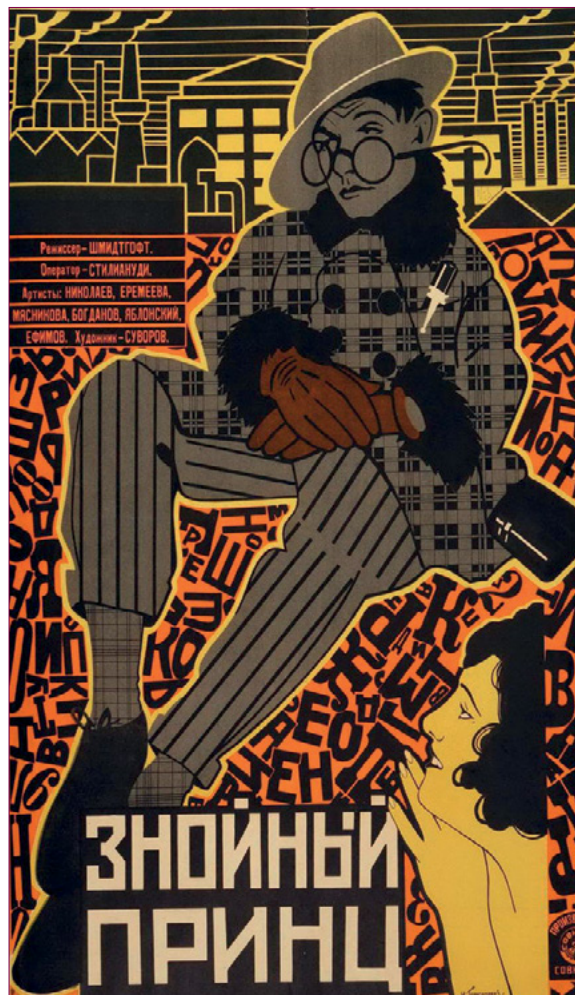
Герасимович Й.В.
Кіноплакат
«Старое и новое».
1929

Герасимович Й.В.
Кіноплакат
«120.000 в год».
1929

Герасимович Й.В.
Кіноплакат
«Знойный принц».
1928

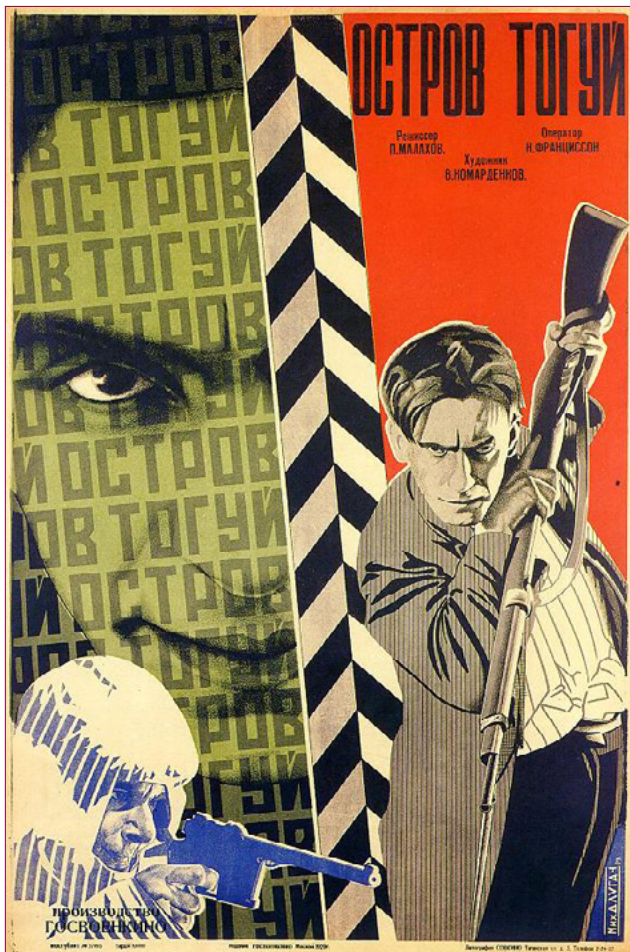
ДЛУГАЧ МИХАЙЛО ОСКАРОВИЧ

Народився 10 липня 1893, м. Київ – помер 1988, м. Москва, Росія – живописець, графік.

У 1905-1917 рр. з перервами навчався у Київському художньому училищі у І. Ф. Селезнева, М. І. Струнникова. У 1922 році переїздить до Москви. Працює над рекламою для кінотеатрів та в акціонерній спілці «Совкино». З 1926 – член Асоціації художників Революції, 1931-1932 – Об'єднання робітників революційного плаката. З другої половини 1920-х – один з провідних кіноплакатистів. Працює також в галузі політичного, агітаційного та циркового плаката. Автор більш як 500 кіноплакатів. У 1940 – учасник оформлення павільйону «Торф» на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві, 1958 – оформлення Радянського павільйону на Всесвітній виставці в Брюсселі, 1959 – оформлення павільйону «Центросоюз» на Виставці досягнень народного господарства СРСР в Москві. 1960 – автор серії значків «Історичні кораблі», нагородних медалей для Міністерства сільського господарства.

Длугач М.О.
Кіноплакат
«Василина».
1927

Другач М.О.
Кіноплакат
«Остров Тогуї».
1929

Другач М.О.
Кіноплакат
«Сплетня».
1928

Длугач М.О.
Кіноплакат
«Джальма».
1929

Длугач М.О.
Кіноплакат
«Три покоління».
1925

Другач М.О.
Кіноплакат
«Крылья холода».
1927

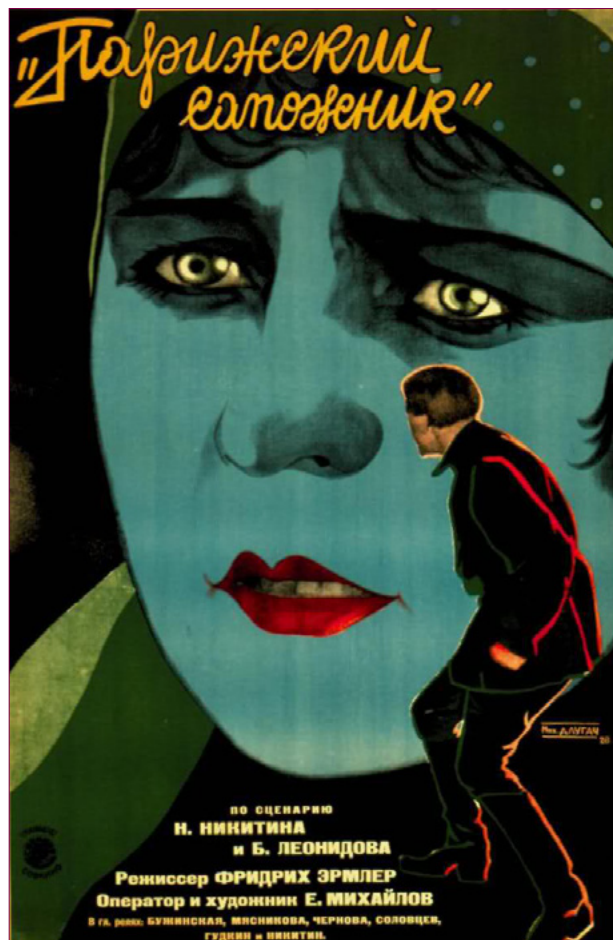
Другач М.О.
Кіноплакат
«Париж уснул».
1925

Другач М.О.
Кіноплакат
«Судья Рейтан».
1929

Другач М.О.
Кіноплакат
«Парижский сапожник».
1928

Другач М.О.
 Киноплакат
 «В час 60 миль».
 1925

Другач М.О.
 Киноплакат
 «Дорогги Вернон».
 1924

Длугач М.О.
Кіноплакат
«Предводитель мустангов».
1925

Другач М.О.
Кіноплакат
«Электрический стул».
1928

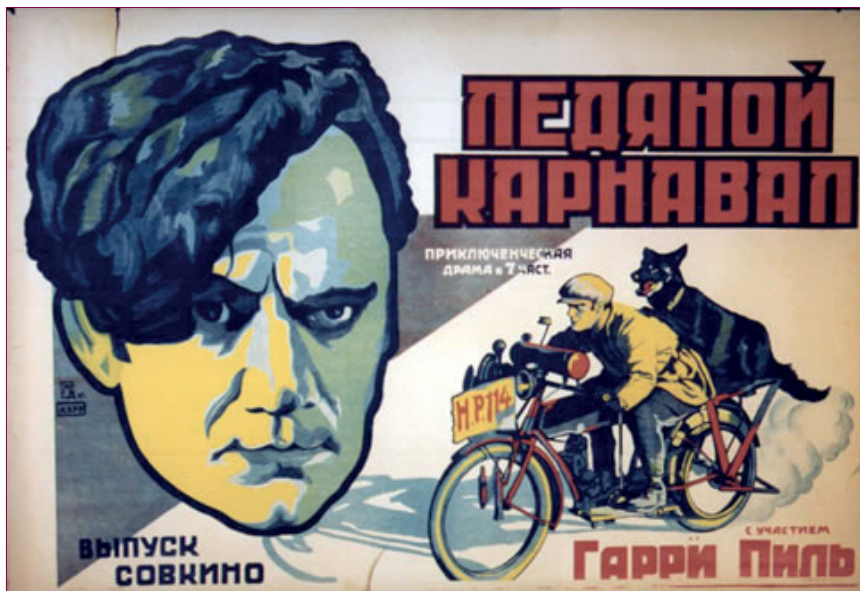
Другач М.О.
Кіноплакат
«Ночной извозчик».
1929

Другач М.О.
Кіноплакат
«Пышка».
1934

Другач М.О.
Кіноплакат
«Каприз Екатерины Второй».
1928

Другач М.О.
Киноплакат
«Ледяной карнавал».
1925

Другач М.О.
Киноплакат
«Радио сяхты».
1925

Другач М.О.
Кіноплакат
«Цемент».
1928

Другач М.О.
Кіноплакат
«Человек из леса».
1928

Длугач М.О.
 Киноплакат
 «Непобедимые».
 1928

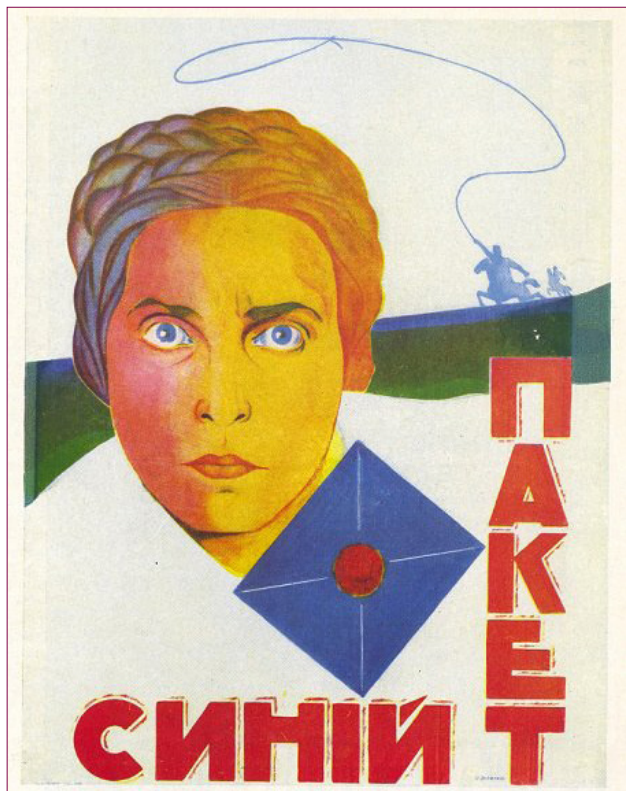
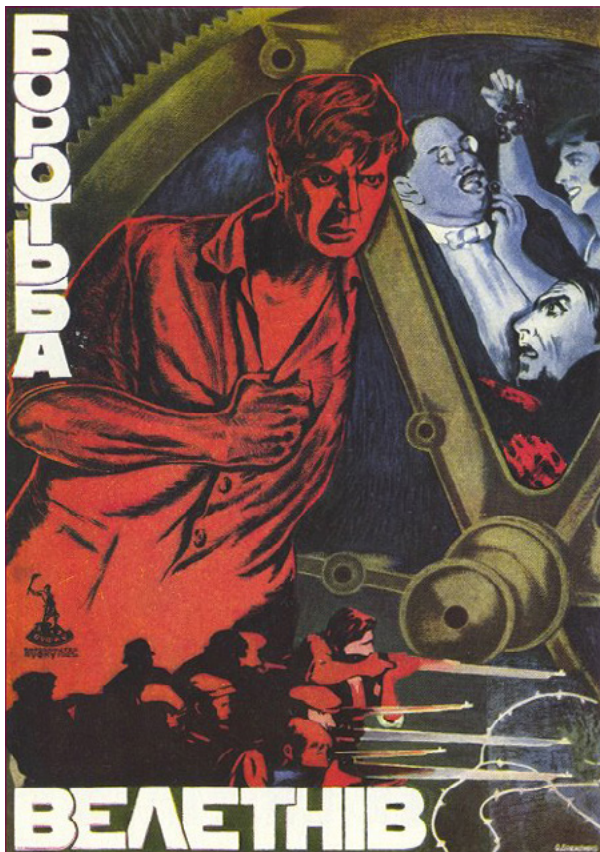

Длугач М.О.
 Киноплакат
 «Проданный аппетит».
 1928

ДОВЖЕНКО ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

Народився 29 серпня (10 вересня) 1894, хутір В'юнище Сосницького повіту Чернігівської губернії (нині смт. Сосниця, Чернігівська область) – помер 25 листопада 1956, Переделкіно, Московська область, Росія – кінорежисер, письменник, художник.

Навчався у Глухівському учительському інституті. У 1917-1919 навчався на економічному факультеті Київського комерційного інституту та був слухачем Академії мистецтв. 1922-1923 – навчався у приватному художньому училищі в Берліні. У 1923 р. повернувся до Харкова, працював художником-ілюстратором та карикатуристом у газеті «Вісті». З 1926-1928 працював на Одеській кінофабриці, 1929-1933 Київській студії художніх фільмів, 1934 на «Мосфільмі». Автор карикатур, ілюстрацій, дружніх шаржів, автопортретів і портретів, кіноплакатів.

Довженко О.П.
Кіноплакат
«Боротьба велетнів».
1925

Довженко О.П.
Кіноплакат
«Синій пакет».
1926

Довженко О.П.
Кіноплакат
«В пазурах Радвледи».
1926

Довженко О.П.
Кіноплакат
«Акули Нью-Йорка».
1926

ЗАРИЦЬКИЙ СОЛОМОН МОЙСЕЙОВИЧ

Народився 15 травня 1889 р. в м. Києві – помер 24 березня 1975, м. Київ – художник театру та кіно, художник-постановник.

У 1902-1909 навчався у Київському художньому училищі. Працював художником-декоратором у театрах Києва, Одеси, Харкова. Викладав малювання у школах, працював у майстернях Реввоенради 12-ої армії, виконуючи агітаційні плакати. У 1919 в Києві оформив перші радянські агітаційні фільми «Всеобуч», «Мир – хатам, війна – палацам», також художні фільми на Ялтинській, Одеській та Київській кіностудіях. З середини 1950-х років виступав в основному як консультант.

Зарицький С.М.
Кіноплакат
«Понад
кордоном».
1930

Зарицький С.М.
Кіноплакат «ПКП». 1928

Зарицький С.М.
Кіноплакат «ПКП».
1928

ІВАНОВ І. І.

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював у галузі плаката.

Іванов І.І.
Кіноплакат
«Через Розу».
1926

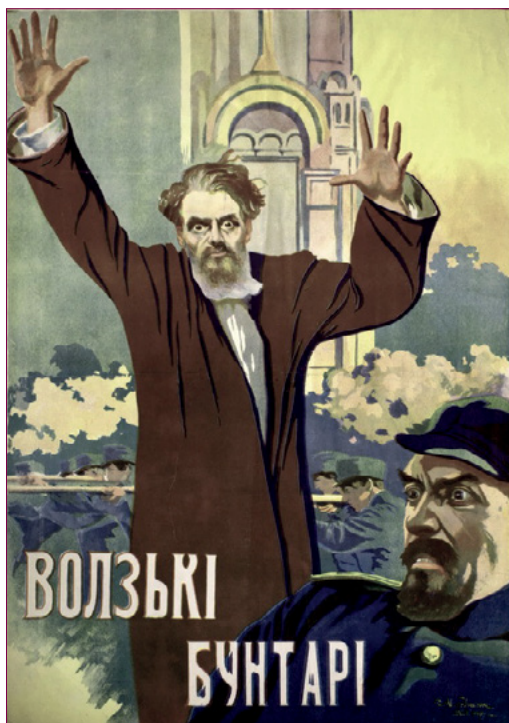
ІВАСЮК МИКОЛА ІВАНОВИЧ

Народився 16 (28) квітня 1865, с. Заставна, Буковина, Австро-Угорщина (нині місто Заставна в Чернівецькій області) – помер 25 листопада 1937, м. Київ – живописець, графік, педагог.

Початкову художню освіту здобув у Чернівецькій вищій реальній школі, де професором живопису та рисунку був Юстин Пігуляк. 1884 – 1889 навчався у Віденській академії мистецтв. 1896 закінчив з відзнакою Мюнхенську академію мистецтв, де його педагогом був професор історичного живопису О. Ліцен-Майер. З 1892 брав участь у виставках. Писав портрети, історичні і тематичні композиції.

1893 познайомився в Мюнхені з І. Рєпіним, який дав схвальну оцінку творчості майстра. 1898 повернувся до Чернівців і розпочав активну творчу та громадську діяльність. 1899 відкрив першу на Буковині дитячу художню школу. 1919 переїхав до Львова, 1926 – до Києва. Працював у системі Всеукраїнського фотокіноуправління, створював плакати до фільмів і рисунки для журналу «Кіно».

Автор живописних полотен, присвячених історичній та жанровій тематиці, а також портретів діячів української культури. У 1919 році за дорученням уряду Директорії УНР створив ескізи для поштових марок УНР. Під час репресій 1937 був арештований і розстріляний.

Івасюк М.І.
Кіноплакат
«Волзькі бунтарі».
1927

Івасюк М.І.
Кіноплакат
«Скярамуш».
1924

Івасюк М.І.
Кіноплакат
«Двійник проти волі».
1928

Івасюк М.І.
Кіноплакат
«Сорочинская ярмарка».
1927

КАПЛАН ЛЕВ БОРИСОВИЧ

Народився 6 травня 1899, м. Могилів-Подільський, Вінницької області – помер 19 травня 1972, м. Київ – графік, карикатурист.

Навчався у Харківському художньому інституті у М. Шаронова, М. Федорова, О. Кокеля. З 1919 по 1920 рр. виконував плакати для «Вікон УкРОСТА». Член Асоціації художників Червоної України. Працював у галузі станкової графіки, книжкової ілюстрації, малював для журналів «Червоний перець», «Перець», «Всесвіт», «Жовтень».

Каплан Л.Б.
Кіноплакат
«Дім зненависти».
1926

Каплан Л.Б.
Кіноплакат
«Наша гостинність».
1923

Каплан Л.Б.
Кіноплакат
«50.000 нагорода».
1920-і

КАПЛУНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ

Народився 15(28) липня 1906,
м. Харків – помер 14 лютого 1969,
м. Москва, Росія – художник,
кінорежисер.

З 1924 по 1928 рр.. навчався на
театральному факультеті Київського
державного художнього інституту.
Перші роботи в кіно – «Трансбалт»
(1930), «Генеральна репетиція» (1931);
серед найбільших робіт як художника
кіно - «Біліє парус одинокий» (1937),
«Трактористи» (1939), «Яків Свердлов»
(1940), «Мрія», «Два бійці» (обидва в
1943), «Весна» (1947, спільно з К. Н.
Єфімовим), «Глінка» (1947), «Падіння
Берліна» (1950), «Ділові люди» (1963),
«Кавказька полонянка» (1967) та ін. З
50-х рр.. працював і як кінорежисер.
Поставив фільми «Мексиканець» (1956,
за Дж. Лондоном), «Капітанська дочка»
(1958, за А. С. Пушкіним), «Любушка»
(1961). Автор ряду кіноплакатів.

Каплуновский В. П.
Кіноплакат
«Великий
утешитель».
1933

КАСІЯН ВАСИЛЬ ІЛЛІЧ

Народився 1 січня 1896, с. Микулинці (нині у складі м.Снятин Івано-Франківської області) – помер 26 червня 1976, Київ – графік, педагог, мистецтвознавець, теоретик українського та світового мистецтва.

Навчався у Празькій академії образотворчих мистецтв (у Макса Швабінського), яку закінчив у 1926 році. Повернувшись в Україну, працював у Київському художньому інституті. У 1930 році переїхав до міста Харкова, брав участь в організації Українського поліграфічного інституту. У воєнні роки разом з інститутом був в евакуації в місті Самарканді, працював над плакатами військової, патріотичної тематики. У 1944 році повернувся до Києва. Продовжив працювати на посаді професора Київського художнього інституту. Він став засновником цілої художньої школи української графіки. У 1964 році, у зв'язку з 150-ю річницею з дня народження Т. Г. Шевченка, за багаторічну подвижницьку працю, створення чисельних портретів, плакатів та ілюстрування п'яти видань «Кобзаря» В. Касіяну, першому серед художників, за створену ним «Шевченкіану» присуджено Державну премію України імені Т. Г. Шевченка. У 1971 році за участь у створенні 6-томної «Історії українського мистецтва» присуджено Державну премію УРСР. З 1962 по 1968 роки був головою правління Спілки художників УРСР. За творче життя художник створив близько 10 тисяч робіт: гравюр, офортів, ілюстрацій до творів класиків літератури.

Касіян В.І.
Кіноплакат
«Сорочинський ярмарок».
1927

КОРДИШ ЮХИМ (ХАЇМ) ХІЗЕРОВИЧ

Народився 1905 – помер 1973 – театральний художник. Навчався у Київському художньому інституті. З 1932 року працював художником театрів у Вінниці, Одесі, Києві. Від 1941 року працював головним художником Туркменського драматичного театру в Ашгабаді. Серед оформлених Кордишем у цьому театрі спектаклів – «Отелло» Шекспіра, «Ревізор» Гоголя, «Кеймір-Кьор» Бурунова й Аманова, «Вирішальний крок» Кербабаєва, «Веселий гість» Мухтарова, «Російське питання» Симонова. Одночасно оформляв спектаклі в Туркменському театрі опери та балету імені Махтумкулі, зокрема балет «Алдар Косе» Корчмарьова. Заслужений діяч мистецтв Туркменської РСР (1949).

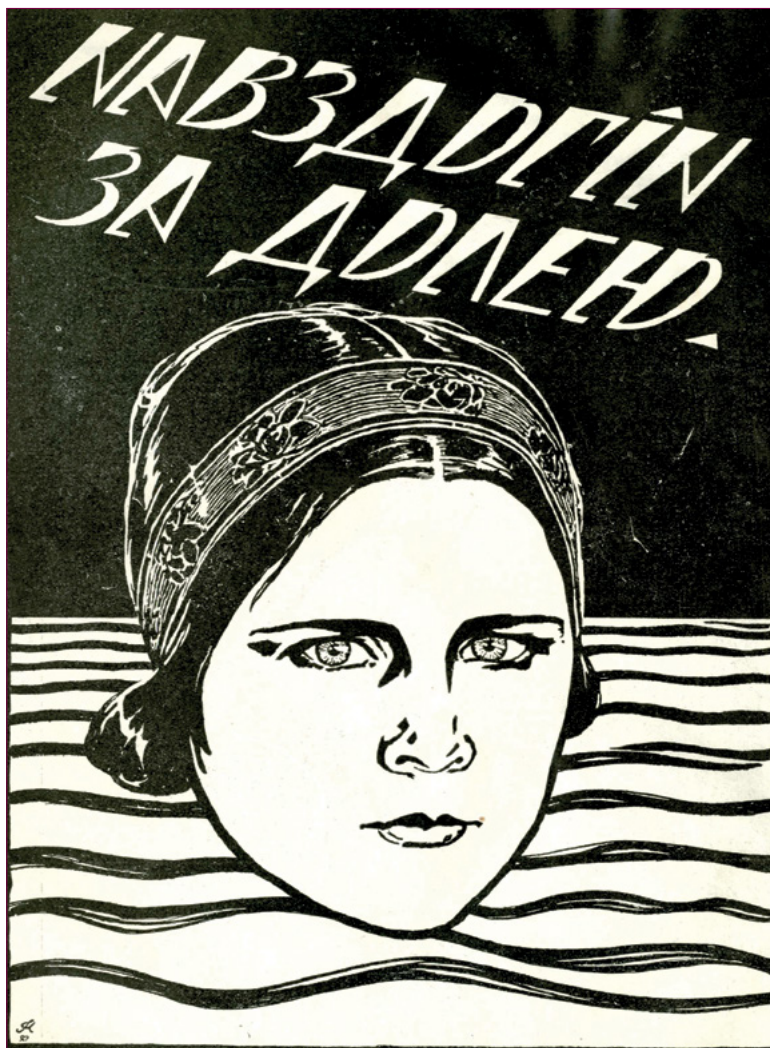
Кордиш Ю.
Кіноплакат
«Боротьба продовжується».
1931

Кордиш Ю.
Кіноплакат
«Гарі Паливода».
1931

КРАСИЦЬКИЙ ФОТІЙ СТЕПАНОВИЧ

Народився 12(24) серпня 1873, с. Зелена Діброва Городищенського району – помер 2 червня 1944, м. Київ – живописець, графік, педагог.

З 1888-1892 навчався у Київській рисувальній школі М. Мурашка (майстерня М. Пимоненка), 1892-1894 в Одеському художньому училищі (майстерня К. Костанді), 1894–1901 – у Вищій художній школі при Імператорській академії мистецтв у Санкт-Петербурзі (майстерня І. Рєпіна). Повернувшись на Україну, працював у Київському художньому училищі, Миргородському художньо-керамічному технікумі, Київському художньому інституті. Організатор і завідувач Київської художньо-друкарської школи. Виконав живописні та графічні портрети М. Старицького, Л. Українки, І. Франка, О. Кундзіча, М. Садовського, О. Пчілки, А. Ждахи, Д. Багалія, Д. Яворницького та інших. Створив низку полотен на шевченківську тематику. Працював також у жанрі пейзажу та тематичної картини. Автор першого українського посібника «Рисуння та малювання» (1929).

Красицький Ф.С.
Кіноплакат
«Навздогін за долею».
1927

КРИЧЕВСЬКИЙ ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ

Народився 19 (31) грудня 1872, с. Ворожба Лебединського повіту Харківської губернії (нині місто Сумської області) – помер 15 листопада 1952, м. Каракас, Венесуела – живописець, архітектор, графік, художник театру і кіно, дослідник мистецтва, один із засновників українського архітектурного стилю.

Закінчив Харківське технічно-залізничне училище. Архітектурну та художню освіту здобув під керівництвом архітектора С. Загоскіна та О. Бекетова. 1912-1913 керував майстернями килимів Ханенків у селі Геленівці Васильківського повіту Київської губернії і керамічною школою в Миргороді. Був обраний першим ректором Державної академії мистецтва в Києві (1917), а пізніше був професором Архітектурного інституту і Мистецького інституту. Автор будівлі Полтавського губернського земства, якою започаткував український стиль «модерн». Створив велику кількість пейзажних етюдів. Починаючи із 1903 р., оформив понад 70 українських видань. У роки Української національної революції виконав проекти державних гербів, паперів і печаток, грошових знаків, поштових марок. Працював як театральний і фільмовий декоратор, виготовив декорації і костюми для вистав київських театрів, оформив історичні й побутові фільми Одеської і Київської кіностудій. 1943 р. переїхав до Львова, де очолив Вищу мистецьку школу. Після війни оселився в Парижі, а в 1949 році – у Венесуелі.

Кричевський В.Г.
Кіноплакат
«Звенигора».
1927

КРЕМЕРМАН Ш.

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював в галузі плаката.

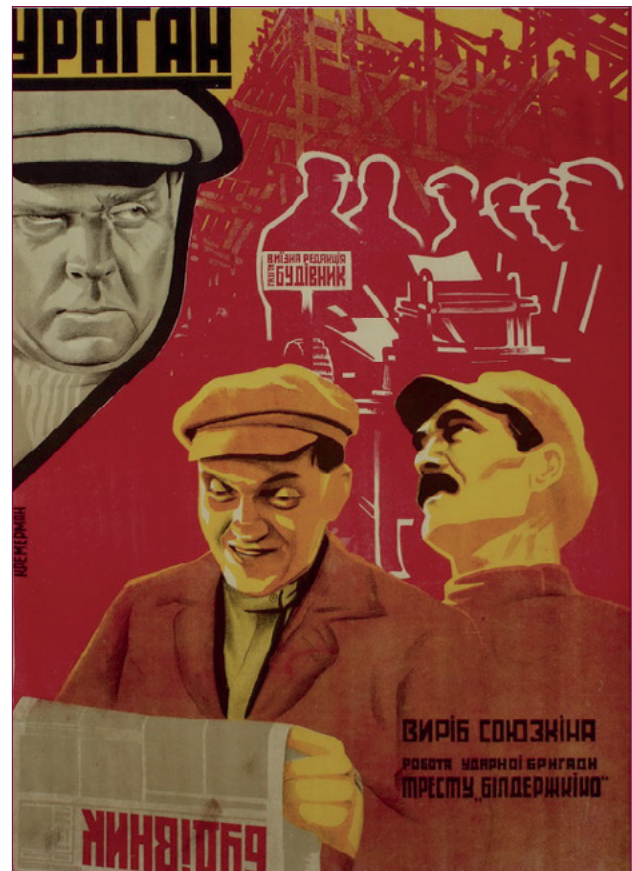

Кремерман Ш.
Кіноплакат
«Придбай абонемент
до держкінотеатрів!».
1931

Кремерман Ш.
Кіноплакат
«Перше травня в Горлівці».
1931

Кремерман Ш.
Кіноплакат
«Ураган».
1932

КУЗНЕЦОВ Г.

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював у галузі плаката.

Кузнецов Г.
Кіноплакат
«Имя Бога».
1926

КУЗЬКОВСЬКИЙ ЙОСИП ВЕНІАМІНОВИЧ

Народився 1902, м. Могильов, Білорусія – помер 1970, м. Петах-Тиква Ізраїль – живописець, графік.

Навчався у Київському художньому інституті. У 1918 р. вступив до Червоної армії, захворів на тиф. Після госпітально поселився у Києві. З 1929 р. до початку війни працював художником кіно та кінореклами. У період Другої світової війни художник перебував в евакуації у Фергані, де брав активну участь у виданні «Вікна сатири». Після війни поселився в Ризі. У 1969 р. домігся дозволу на репатріацію. У післявоєнні роки життя успішно працював у галузі книжкової ілюстрації та станкової графіки.

Кузьковський Й.В.
Кіноплакат
«Кіно-альбом
(1905 рік)».
1931

Кузьковський Й.В.
Кіноплакат
«Хліб».
1927

Кузьковський Й.В.
Кіноплакат
«Джальма».
1928

ЛЕУС ЯКІВ Д.

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював в галузі кіноплаката.

Леус Я.Д.
Кіноплакат
«Мандрівні зірки».
1926

Леус Я.Д.
Кіноплакат
«Алім».
1926

Леус Я.Д.
Кіноплакат
«Спартак».
1926

ЛИТВАК МАКСИМ МИХАЙЛОВИЧ

Народився 1898, м. Київ – помер після 1943, невідомо – художник театру та кіно.

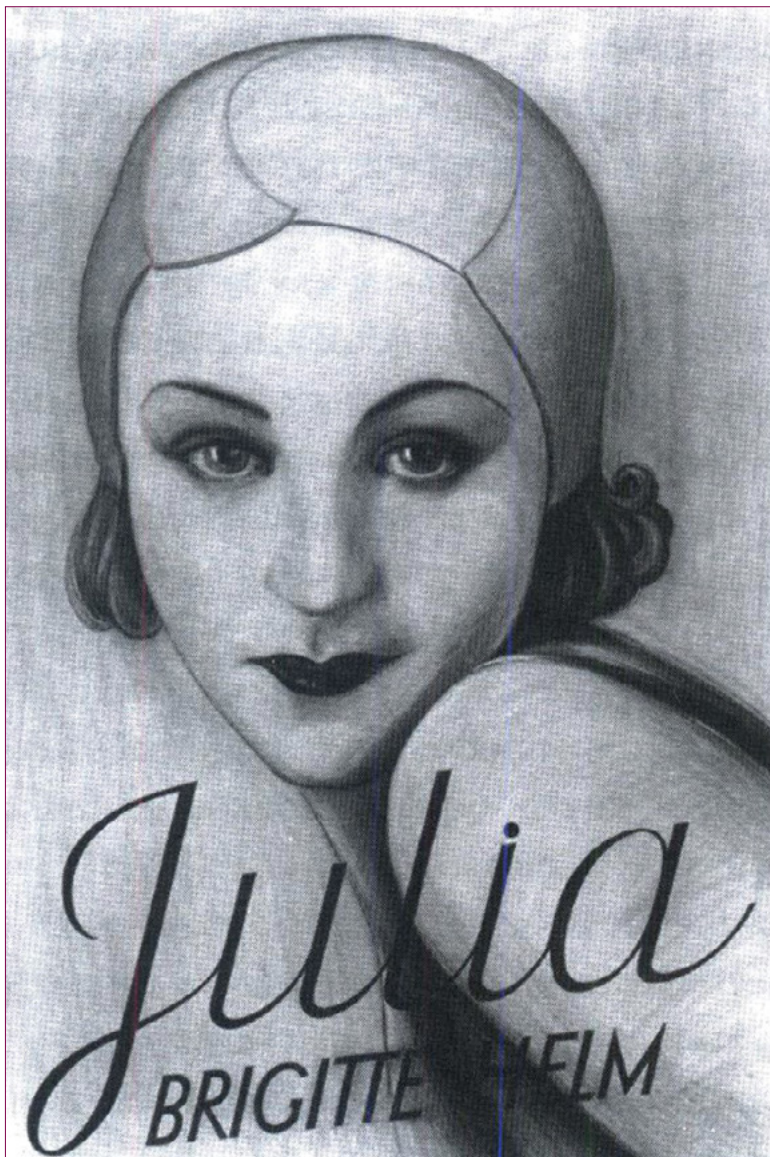
Навчався у Київському художньому училищі. У 1920-х рр. працює художником у театрі «Новая драма» в Петрограді та на Ленінградській кінофабриці. На початку 30-х переїздить у Москву, працює над оформленням павільйонів для Всесоюзної сільськогосподарської виставки. 1938 арештований і в цьому ж році звільнений. Автор рекламних плакатів та плакатів до кінострічок.

Литвак М.М.
Кіноплакат
«Песня веснь».
1931

Литвак М.М.
Кіноплакат
«Флаг нации».
1929

ЛІСОВСЬКИЙ РОБЕРТ АНТОНОВИЧ

Народився 29 грудня 1893, у с. Каменському Катеринославської губернії (тепер м. Дніпродзержинськ) – помер 28 грудня 1982, м. Женева, Швейцарія – графік.

Навчався у Миргородській художньо-промисловій школі ім. М. Гоголя, Київському художньому училищі, Українській державній академії мистецтв під керівництвом Г. Нарбута та М. Бойчука. У 1920 р. емігрував, працював оформлювачем книжкових видань у Львові. З 1927 по 1929 рр. навчався у Берлінській академії мистецтв. З 1930 по 1945 рр. – викладає як професор в Українській студії пластичного мистецтва у Празі. Працював над оформленням численних книжкових і періодичних видань, плакатів; створив проекти національно-державної символіки України, емблематику політичних організацій, українських шрифтів, фірмових знаків, екслібрисів. Працював також у галузі прикладного мистецтва. Залишив спогади про Г. Нарбута. Після Другої світової війни переїздить з Праги до Лондона, з 1976 р. оселяється у Женеві.

Лісовський Р.А.
Кіноплакат «Julia
Brigitte Helm».
1929

ЛІТИНСЬКИЙ ІБРАГІМ МОЙСЕЙОВИЧ

Народився 4 лютого 1908, м. Київ – помер 25 березня 1958, Київ – живописець, графік, плакатист.

Навчався у Київській художньо-індустріальній школі, 1927–1928 на театральному та кінофакультеті Київського художнього інституту. Написав ряд портретів корифеїв українського театру – Панаса Саксаганського, Івана Паторжинського, Наталії Ужвій, Гната Юри та інших. Працював у царині політичного плаката та кіноплаката.

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Велика неприємність».
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Квартали передмістя».
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Секрет».
1931

Літинський І.М., Кордиш Ю.,
Дубовик Е., Максимов А.
Кіноплакат
«Небувалий похід».
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Дві матері».
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Секрет рапиду».
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Джیمی Гігіне»
1930

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Транспорт вогню»
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Солоні хлопці»
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Право батьків»
1931

Літвинський І.М.
Кіноплакат
«Невідома особа»
1931

Літвинський І.М.
Кіноплакат
«Земля»
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Дві жінки»
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Трансбалт»
1931

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Гість з Мекки»
1930

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Розлука»
1930

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Прокурор Йордан»
1928

Літинський І.М.
Кіноплакат
«Дніпробуд».
1931

МАНДЕЛЬ СЕМЕН СОЛОМОНОВИЧ

Народився 27 жовтня 1907, м. Вінниця – помер 19 вересня 1974, Ленінград, Росія – художник театру і кіно, графік.

Навчався у Київському художньому інституті на кіно-фото-театральному відділенні у В.Є. Татліна. Працює в кіно, виконує сатиричні малюнки. З 1933 працює в Ленінграді. З 1952 головний художник Ленінградського театру імені Ленінського комсомолу, одночасно оформлює спектаклі в інших театрах, естрадні та циркові вистави. Учасник художніх виставок. Як художник кіно, оформив українські фільми «Зміна росте» (1931), «Негр із Шерідана», «Можливо, завтра» (1932), «Молодість», «Червона хустина» (1934), «Остання ніч» (1935).

Мандель С.С.
Кіноплакат
«Вальцювання
заліза».
1931

Мандель С.С.
Кіноплакат
«Кінь».
1931

Мандель С.С.
Кіноплакат
«Земля».
1930

МАРТИНОВ АНАТОЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Народився 2 лютого 1872, с. Новоіванівка, нині Павлогр. р н у Дніпроп. обл., за ін. даними м. Харків – помер 1 листопада 1962, м. Ялта – живописець, графік, фотограф.

Навчався у Петербургській академії мистецтв у О. Маковского. Учасник Першої світової війни. Його військові замальовки та акварелі публікувались у журналах «Сонце Росії» та «Лукомор'є», фотокореспонденції – у журналі «Іскра». Після революції жив у Харкові. Учасник республіканських виставок з 1925 р. Як і до революції, так і після оформив велику кількість листівок, зокрема з видами українських міст. Створив близько 70-ти листівок кримської серії «Етюди художника А. В. Мартинова». У 1945 переїздить до Сімферополя. Автор етикетки одного з найзнаменитіших кримських вин «Чорний доктор», яка стала візитною карткою заводу.

Мартинов А.В.
Кіноплакат
«Лісовий звір».
1924

ПОДРЯГІН

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював у галузі плаката.

Подрягін
Кіноплакат
«З життя Кармалюка».
1931

ПОКОРНИЙ МИХАЙЛО ФРАНЦЕВИЧ

Народився 1886, Одеса – помер 1948, Одеса – архітектор, художник. Навчався на архітектурному відділенні Одеського художнього училища та на архітектурному відділенні Петербурзької академії мистецтв, взяв участь у конкурсі на кращий проект зі спорудження в Санкт-Петербурзі Соборного храму Феодорівської ікони Божої Матері. Незважаючи на перемогу в цьому конкурсі С. Кричинським, проект Михайла Покорного привернув увагу імператора і був ним відзначений чеком на 3000 рублів. Цих грошей вистачило для того, щоб виїхати до Франції, потім жити в Італії, Іспанії, Греції. У 1913 році закінчив архітектурне відділення Петербурзької академії мистецтв. У 1921 році опинився в Харкові, викладав у вузах Харкова.

Покорний М.
Кіноплакат
«№ телефону».
1930

СИРОТЕНКО ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

Народився 10 (22) червня 1897, с. Ворожба (тепер місто Білопільського району Сумської області) – помер 16 жовтня 1975, м. Київ – живописець, педагог.

Навчався у Київському художньому училищі (1913-1918), Київському художньому інституті (1921-1927).

У 1928-1929 роках був членом Асоціації художників Червоної України, у 1929–1931 роках – членом Українського мистецького об'єднання. З 1931 року – аспірант Харківського поліграфічного інституту, з 1932 року – асистент Харківського художнього інституту. З 1934 року працював викладачем Київського художнього інституту, де у 1947 році отримав звання професора. З 1942 по 1944 рр. викладав студентам Українського відділення при Московському художньому інституті в евакуації у м. Самарканд.

Сиротенко О.І.
Кіноплакат
«Ланка енергетики».
1930

СМІРНОВ Н.В.

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював у галузі плаката.

Смирнов Н.В.
Кіноплакат
«Рассказ о семи повешенных».
1923

ФІНОГЕНОВ А.

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював у галузі плаката.

Фіногенов А.
Кіноплакат
«Тени Бельведера».
1926

Фіногенов А.
Кіноплакат
«ПКП».
1926

Фіногенов А.
Кіноплакат
«Ордер на арешт».
1927

Фіногенов А.
Кіноплакат
«Вовк на троні».
1928

Фіногенов А
Кіноплакат
«Син моря». 1926

Фіногенов А.
Кіноплакат
«Свежий ветер». 1926

Фіногенов А.
Кіноплакат
«Давид Коперфільд».
1926

Фіногенов А.
Кіноплакат
«Тарас Трясило».
1926

Фіногенов А.
Кіноплакат
«На уламках аварії».
1920-і

Фіногенов А.
Кіноплакат
«Людина без нервів».
1924

ЧЕПОВСЬКИЙ МИРОН

Дати життя, місце народження і смерті не відомі. Працював у галузі плаката.

Чеповський М.
Кіноплакат
«Голубий песець».
1931

Чеповський М.
Кіноплакат
«Енергетика».
1931

Чеповський М.
Кіноплакат
«Соняшний похід».
1931

Чеповський М.
Кіноплакат
«Металюргія».
1931

Чеповський М.
Кіноплакат
«Месник роти шаманів і
тунгуських куркулів».
1931

КІНОПЛАКАТИ ХУДОЖНИКІВ, АВТОРСТВО ЯКИХ НЕ ВСТАНОВЛЕНО

Кіноплакат
«Гамбург».
1926

Кіноплакат
«Навздогін
за долею».
1927

Кіноплакат
«Греблю прорвало».
1928

Кіноплакат
«Коли грає кров».
1926

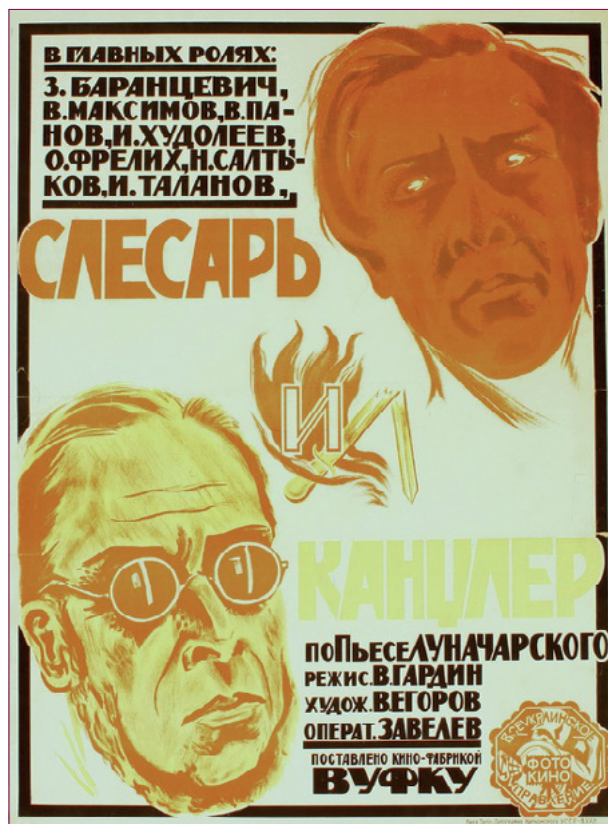

Кіноплакат
«На грані двох світів».
1931

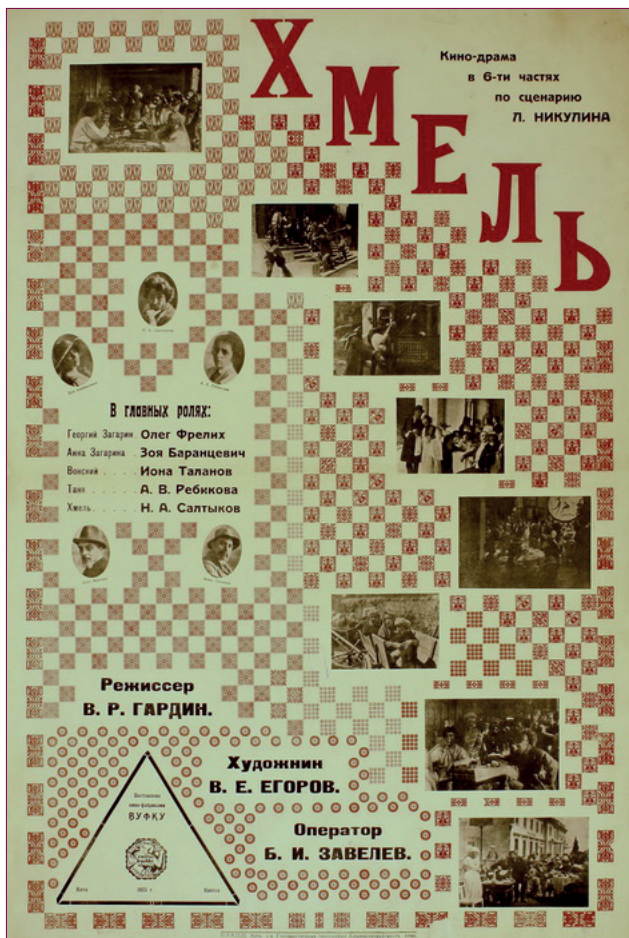

Кіноплакат
«Мокра курка».
1927

Кіноплакат
«Ради скарбів».
1926

Кіноплакат
«Слесарь и канцлер».
1923

Кіноплакат
«Хмель».
1923

Кіноплакат
«Маска Джека».
1926

Кіноплакат
«Дім зненависти».
1926

Кіноплакат
«Три паради».
1931

Кіноплакат
«Наївний кравець».
1928

Кіноплакат
«Призрак бродит
по Європе».
1923

Кіноплакат
«Вибух».
1926

Кіноплакат
«Вітер з порогів».
1930

Кіноплакат
«Невтомні бійці».
1932

Кіноплакат
«Привид».
1926

Кіноплакат
«Тарас Шевченко».
1926

Кіноплакат
«Українія».
1924

Кіноплакат
«Україня».
1924

Список літератури

1. Енциклопедія українознавства. У 10-х томах. / Головний редактор Володимир Кубійович. – Париж; Нью-Йорк: Молоде життя, 1954-1989.
2. Кино: Энциклопедический словарь. М., 1987. – С. 252.
3. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття. – К.: Грані-Т, – 2006. – 240 с.
4. Лагутенко О. GRAPHEIN ГРАФІКИ. Нариси з історії української графіки ХХ століття. – К.: Грані-Т, – 2007. – 168 с.
5. Литинская А. Эхо шагов / Алина Литинская. – К.: Издательский Дом Дмирия Бурого, 2005. – 282 с.: ил.
6. Митці України: Енциклопедичний довідник / Упорядники: М. Г. Лабінський, В. С. Мурза. За редакцією А. В. Кудрицького. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. – 848 с.
7. Роготченко О.О. Соціалістичний реалізм і толітаризм/ Олексій Роготченко; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. – К.: ФЕНІКС, 2007. – 608 с.: іл.
8. Русско-еврейская диаспора: Очерки истории. Автор-составитель и гл. ред. Михаил Пархомовский. Иерусалим, 2012.
9. Словник художників України / За ред. М. П. Бажана (відп. ред.) та ін. – К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1973. – 272 с., іл.
10. Театральная энциклопедия: В пяти томах. – Т. 3: Кетчер – Нежданова. — Москва: Советская энциклопедия, 1964. — С. 207.
11. Брюховецька Л. Вісім років української автономії. До 90-річчя ВУФКУ / Лариса Брюховецька // Кіно-Театр. – 2012. – № 2.
12. Трет А. Виставка кіноплакатів // Кіно. – 1926. – № 6-7– С. 23.
13. Всеукраїнське фотокіноуправління [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: [http://uk.wikipedia.org/wiki/ Всеукраїнське_фотокіноуправління](http://uk.wikipedia.org/wiki/Всеукраїнське_фотокіноуправління)
14. Спеціалізовані та архівні фонди НБУВ Колекція українського радянського кіноплаката 1920-1930-х рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: http://irbis-nbuv.gov.ua/fond/vom/show/show_032/foto.htm
15. Энциклопедия. Люди кино [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.km.ru/kino/encyclopedia/bosulaev-anatolii-fedorovich>
16. Плакаты. Продажа, покупка, оценка оригинальных плакатов, выставки, сообщество коллекционеров [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.plakaty.ru/>
17. Советский политический плакат. Коллекция Серго Григоряна [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.redavantgarde.com/ru/collection/>
18. Искусство русского плаката XX века [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.russianposter.ru/>
19. International Poster Gallery [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.internationalposter.com/new-acquisitions.aspx>

Зміст

Вступ

Бобровников Олексій Вікторович	5
Болотов Костянтин Григорович	6
Бондарович Анатолій Мартинович	21
Босулаєв Анатолій Федорович	22
Герасимович Йосип Васильович	23
Другач Михайло Оскарович	26
Довженко Олександр Петрович	38
Зарицький Соломон Мойсейович	40
Іванов І.І.	41
Івасюк Микола Іванович	42
Каплан Лев Борисович	44
Каплуновський Володимир Павлович	45
Касян Василь Ілліч	46
Кордиш Юхим	47
Красицький Фотій Степанович	48
Кричевський Василь Григорович	49
Кремерман Ш.	50
Кузнецов Г.	52
Кузьковський Йосип Веніамінович	53
Леус Яків Д.	55
Литвак Максим Михайлович	57
Лісовський Роберт Антонович	58
Літинський Ібрагім Мойсейович	59
Мандель Семен Соломонович	68
Мартинов Анатолій	70
Подрягін	71
Покорний Михайло Францович	72
Сиротенко Олександр Іванович	73
Смірнов Н.В.	74
Фіногенов А.	75
Чеповський Мирон	80
Кіноплакати художників, авторство яких не встановлено	83
Список літератури	94

**УКРАЇНСЬКІ МАЙСТРИ КІНОПЛАКАТА
ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

Альбом

Автор-упорядник

Андрейканіч Андрій Іванович

Дизайн та верстка

Андрейканіч А.І.

Технічна підтримка

Іванчук В.І.

Коректор

Островська І.В.

Підписано до друку 5.04.2014. Формат 60x84/12.
Гарнітура «Times New Roman» Умовн. друк арк.18.29.
Наклад 300 прим. Зам № 00016

Віддруковано з готових оригінал-макетів у
Cyfrolab.com